

EXAMENPROGRAMMA MODERNE BEDRIJFSADMINISTRATIE

Het examenprogramma omvat de afzonderlijke examenonderdelen:

- A. Bedrijfseconomie;**
- B. Bedrijfsadministratie: journaalposten;**
- C. Financiële Rapportage en Analyse**
 - 1. Zitting Rapportage en Analyse;**
 - 2. Zitting Bedrijfsstatistiek;**
- E. Belastingwetgeving.**

Bedrijfsstatistiek maakt deel uit van het vak Financiële Rapportage en Analyse.

De zittingen C.1. Rapportage en Analyse en C.2. Bedrijfsstatistiek worden afzonderlijk gehouden en het cijfer voor beide zittingen wordt gecombineerd tot één eindcijfer voor het vak Financiële Rapportage en Analyse. Het cijfer voor de zitting Bedrijfsstatistiek telt voor 25% mee in het eindcijfer; de weging is derhalve 3 : 1.

Om het MBA diploma te verkrijgen moeten alle vier vakken met een zes of hoger zijn afgesloten.

De in dat examenprogramma opgenomen stof behoort tot de kernstof, tenzij afzonderlijk is aangegeven dat het om randstof (R) gaat. Bij de examens wordt gestreefd naar een verdeling van de vragen in tenminste 80% kernstof, dus maximaal 20% randstof.

Bij de examenonderdelen wordt ook aangegeven in hoeverre de onderwerpen worden gevraagd op basis van kennis (“reproductie”) en/of toepassing (“productie”).

Bij kennisvragen (K) vindt toetsing plaats van zaken en begrippen die zijn geleerd en/of onderwezen. Kandidaten moeten begrippen kunnen definiëren en kenmerken van deze begrippen kunnen verwoorden en herkennen.

Bij toepassingsvragen (T) wordt gevraagd om de kennis toe te passen in een andere context dan is geleerd en/of onderwezen. Hierbij ligt de nadruk op analyseren, beoordelen en motiveren, onder meer aan de hand van wettelijke regelingen, grafieken, of berekeningen.

Gebruikte afkortingen:

Randstof (R) / Kennisvragen (K) / Toepassingsvragen (T).

Januari 2009

BEDRIJFSECONOMIE

Inleidende begrippen:

Plaats en doel van de bedrijfseconomie		K
Bedrijfstak	R	K
Bedrijfskolom		K
Integratie	R	K
Differentiatie	R	K
Specialisatie	R	K
Parallellisatie	R	K
Ondernemingsdoeleinden: marktwaarde, marktaandeel, winstgroei, omzetgroei		K
Ondernemingsvormen		K
Corporate governance		K

1. Kostenberekening

Inleidende begrippen:

Doeleinden van de kostprijsberekening		K
Opbrengstwaarde en vervangingswaarde		T
Standaardkosten		T
Constante en variabele kosten (<i>trapsgewijs, progressief, degressief en lineair verloop</i>)		T
Directe en indirecte kosten		T

Kostensoorten:

Kosten van grond- en hulpstoffen		T
- kosten van afval	R	T
- technische en economische voorraad	R	T
- vaste verrekenprijs	R	T
Beloningssystemen (tijddoon, stukloon, prestatiloan, winstdelingsstelsel, calloptie op aandelen)		K
<i>Kosten van voorraad houden (interest, opslag-en handling, bestelkosten)</i>	R	T
Kosten van arbeid (<i>uitsluitend tijd- en stukloon, geen premieloonstelsels, geen gedetailleerde kennis van sociale lasten/sociale wetten</i>)		T
Kosten van grond	R	T
Kosten diensten derden	R	T
Belastingen (<i>begrip van vennootschapsbelasting en omzetbelasting</i>)	R	T
Kosten van slijtende duurzame productiemiddelen		
- capaciteitsbepaling		T
- rationele en irrationele overcapaciteit		T
- economische slijtage/ <i>economische levensduurbepaling</i>		T
- afschrijvingsmethoden (<i>vast/variabel percentage aanschafprijs, percentage boekwaarde</i>)		T
Ideaalcomplex en intensieve afschrijving	K	T
Kosten van vermogensaanwending		T
Kosten van uitval		T

Kostenverbijzondering:

Normale en verwachte/werkelijke bedrijfsdrukke		T
Delingscalculatie		T
Opslagmethode (<i>enkelvoudig/verfijnd</i>)		T
Productiecentramethode (uitsluitend stapsgewijze methode)		T
Activity based costing		T

Kostenbudgettering, planning en bedrijfssignalering:

Vast, variabel, gemengd en flexibel budget		T
Bedrijfseconomische analyse van de verschillen tussen voor- en nacalculatie		
- berekenen van begroot en werkelijk resultaat (categorisch en functioneel)		T
- verkoopresultaat: verkochte hoeveelheid × (verkoopprijs minus standaardkostprijs)		T
- bezettingsresultaat productie en verkopen		T
- budgetresultaat (bestedingsresultaat)		T
- efficiency- en prijsresultaten		T
- uitvalresultaat		T
- afvalresultaat		T
- interestresultaat		T
Activity based budgeting	R	T
Kostenbudgettering en -bewaking van projecten	R	T

Integrale en variabele kostencalculatie:

toepasbaarheid van direct costing		K
Waardering voorraden bij beide methodes		T
Verschil in perioderesultaat		T
eenvoudige break-even analyse van productie- en handelondernemingen		T
differentiële calculatie		T
Uitbesteding		T
Balanced scorecard	K	T
Relatie prijszetting en kostencalculatie	K	T
Enkele optimaliseringsonderwerpen:		
optimale gebruiksduur van slijtende duurzame productiemiddelen		T
leasing versus kopen	R	T
keuze productietechniek		T
- indifferentiepunt: al dan niet mechaniseren, maken of kopen		T
- vervangings- en buiten gebruikstellingsbeslissing		T
- knelpuntscalculatie d.m.v. brutowinstmarge (geen lineaire programmering)		T

2. Financiering**Vermogensbehoefte en investeringsselectie:**

prognose van de vermogensbehoefte		T
- liquiditeitsbegroting, begrote balans, exploitatiebegroting (masterbudget)		T
Kasstromen (bedrijfsresultaat = EBIT, operationele kasstroom, vrije kasstroom en net cash flow (winst na belasting + afschrijving))		T
Werkkapitaalmanagement		K T
Investeringscalculatie:		
terugverdienperiode		T
Netto contante waarde		T
Interne rentevoet	R	K
Liquiditeitsbegroting		T
Resultatenbegroting		T
Beschikbaarheid van vermogen en keuze van financieringswijze:		
- diversiteitsverschijnsel (bepalen maximale en minimale vermogensbehoefte; niet: diversiteitsfactor)		T
- flexibiliteit	R	K
- kosten		T
- weerstandsvermogen	R	T

De vermogensmarkt:

Vraag en aanbod van vermogen	R	K	
directe en indirecte overdracht	R	K	

Financieringsstructuur:**Vormen van eigen vermogen:**

gewone aandelen (<i>kenmerken</i>)		K	
preferente en prioriteitsaandelen	R	K	
reserves (<i>winst-, agio-, en herwaarderingsreserve, formele en materiële reserve</i>)			T
aandelenemissie			T

Vormen van vreemd vermogen:**Soorten obligaties:**

- <i>gewone obligaties, inclusief plaatsing</i>			T
- <i>achtergestelde en winstdelende obligaties</i>	R		
- <i>converteerbare obligaties en conversiekoers</i>	R	K	
Onderhandse lening	R	K	
Achtergestelde lening	R	K	
Leverancierskrediet	R		T
Afnemerskrediet	R		T
bankkrediet	R		T
Leasing <i>en factoring</i>			T

Financiële reorganisatie en herkapitalisatie:

<i>Intrinsieke waarde</i> (per aandeel)		K	T
<i>Beoordelen/vaststellen van situatie van kapitaalverwatering</i>		K	
<i>Bepalen en beïnvloeden van situatie van onder- en overkapitalisatie</i>		K	

3. Interne en externe verslaglegging**Enkele waarderingsregels**

nominalisme en substantialisme (aanschaffingsprijzen: fifo)			T
minimumwaarderingsregel			T
collectief lifo	R	K	
individueel lifo	R		T
vervangingswaardestelsel (zonder normale voorraad en inhaalafschrijvingen)			T

Analyse van de jaarrekening:

rentabiliteit (van het eigen, vreemd, totaal en groepsvermogen)			T
financieel hefboomeffect (hefboomformule, incl. belastingeffect)			T
solvabiliteit (debt ratio, EV/VV, VV/TV, hefboomfactor)			T
liquiditeit: current ratio, quick-c.q. acid test ratio, netto-werkkapitaal, rente-dekkingsfactor			T
weerstandvermogen (reserves e.d.)	R	K	
koers/winst- en koers-cashflow-verhouding			T
dividendrendement, pay-out ratio			T
omloopsnelheid van het vermogen van het vermogen en brutowinstmarge			T
korte hefboomformule (RTV = omloopsnelheid x brutowinstmarge)			T
omzetsnelheid en opslagduur van de voorraden			T
duur van het genoten en verstrekt leveranciers- en afnemerskrediet			T
kasstroomoverzicht: operationele, investerings- en financieringsactiviteiten			T

Wettelijke regelingen met betrekking tot de jaarverslaglegging:

reikwijdte: (op welke rechtspersonen zijn de regels van toepassing?)			K
- grote, middelgrote en kleine rechtspersonen (feitelijke grenzen hoeven niet te worden gekend)	R		K
- omvang publicatieplicht grote, middelgrote en kleine rechtspersonen	R		K
IFRS		K	
indeling activa en passiva			K
Opstelling winst- en verliesrekening (categorisch en functioneel)			T
waarderingsgrondslagen (aanschaffings- c.q. vervaardigingsprijs, actuele waarde, opbrengstwaarde, marktwaarde)			K
inhoud jaarverslag	R		K
Publicatieplicht	R		K
geconsolideerde jaarrekening (verbale kennis van de begrippen dochter, groep, deelneming, meerderheids- en minderheidsbelang, groepsvermogen, aandeel derden)			K
Rechtspleging: (uitsluitend) de rol van de Ondernemingskamer	R		K

4. Vormen van samenwerking tussen ondernemingen, fusie en overname

Vormen van samenwerking tussen ondernemingen:

joint venture, franchising	R		K
holding company en concern			K

Fusie en overname:

aandelen- en bedrijfsfusie	R		T
Waardering (intrinsieke en rentabiliteitswaarde; goodwill) bij fusie beschermingsconstructies	R		K

BEDRIJFSADMINISTRATIE: JOURNAALPOSTEN

1. Algemeen		K
invloed van de bedrijfseconomie op de administratie	R	
informatie - informatiedrager - informatiesysteem - (bij voorbeeld planning en financiële administratie) - administreren - administratie - administratieve organisatie; de bedrijfsadministratie plaatsen in een computeromgeving, waaronder ERP.		K
2. Doelstellingen van de administratieve organisatie		K
de administratie als waarnemingsmiddel;	R	
de administratie als communicatiemiddel;	R	
de administratie als middel ter beveiliging en controle.	R	
3. Doelstelling van rekeningstelsels en de toepassing daarvan		K
de systematische indeling van rekeningstelsels in rubrieken en groepen; gebruik van rekeningen in het bijzonder in onderling verband.		
4. De wijze waarop informatie wordt verzameld en vastgelegd ten behoeve van de informatieverstrekking		T
Dit geldt onder andere voor de volgende onderdelen:		
de boekhoudcyclus:		
- dagboeken, subgrootboeken en bijboeken bijwerken;		
- journaliseren van mutaties;		
- grootboekrekeningen samenstellen (openen, bijwerken, afsluiten en heropenen);		
- kolommenbalans samenstellen, met voorafgaande journaalposten (proef- en saldibalans, winst-en-verliesrekening en eindbalans);		
- permanentie (zuivere rekeningen versus gemengde rekeningen).		
administratie van inkopen, crediteuren en betalingen;		
administratie van verkopen (producten en/of diensten), debiteuren en ontvangsten;		
magazijnadministratie;		
salaris- en loonadministratie (personeelsbeheer (R)	R	
loonadministratie, loonbetalingen, inhoudingen hierop);		
administratie van het productieproces;		
administratie van de duurzame productiemiddelen;		
administratie van de liquide middelen;		
administratie van kostensoorten;		
administratie van relevante belastingen (géén belastinglatenties);		
administratie van quasigoederen;		
administratie van dienstverlenende bedrijven, zoals de verhuur van ruimten, het geven van cursussen en administratieve dienstverlening;		
administratie van afbetalingsvorderingen en -verplichtingen, waaronder huurkoop en leasing;	R	
controlling met behulp van kostenplaatsen en profit centers.		K

5. Budgettering		T
functies van budgetten;	R	
vaste, proportioneel variabele en gemengde budgetten;		
berekening en journaliseren van budgetten, zoals:		
inkoop-, voorraad-, productie-, verkoop- en personeelskosten, alsmede		
kapitaalsinvesterings- en masterbudgetten;		
samenstelling van budgetten voor kostenplaatsen, afdelingen en activiteiten (activity based budgeting);		
invloed van de seizoenbeweging op de budgetten.	R	

De onderwerpen worden gevraagd in twee los van elkaar te maken vraagstukken, waarbij het gebruik van de grootboekrekeningen in onderling verband in de boekhoudcyclus, in de vorm van journaalposten, centraal staat. Zie hiervoor de opmerkingen bij 1. Algemeen.

FINANCIËLE RAPPORTAGE EN ANALYSE: ZITTING RAPPORTAGE EN ANALYSE

In een casuspositie worden, op basis van aan de administratie ontleende gegevens, toegepaste analyses, rapportages en toelichtingen gevraagd. Hierbij kunnen ook relevante calculaties worden gevraagd. De casusposities kunnen geplaatst zijn in een computeromgeving, waaronder ERP. Controlling geschiedt met behulp van kostenplaatsen en profit centers (winstcentra).

- 1. Informatieverstrekking door samenstelling van overzichten, calculaties en analyses ten behoeve van het beleid** T
Het zowel extracomptabel als intracomptabel analyseren van onder meer:
 - budgetresultaten op kostenplaatsen en profit centers (winstcentra);
 - bezettingsresultaten en bestedingsresultaten op vaste kosten;
 - efficiencyresultaten op directe en indirecte kosten;
 - afval- en uitvalresultaten;
 - prijsresultaten op directe en indirecte kosten;
 - rabatresultaten en ordergrootterresultaten;
 - interestresultaten bij financiële baten en lasten.

- 2. Het toepassen van kostencalculaties zoals integrale en differentiële calculaties** T

- 3. Het opstellen van:** T
 - standaardkostprijsberekeningen, verrekenprijzen en prijscalculaties;
 - een liquiditeitsoverzicht en onderdelen daarvan;
 - een kasstroomoverzicht en onderdelen daarvan.

- 4. Het berekenen van budgetten bij de kostenplaatsenmethode en eventuele aanpassingen in verband met een seizoenpatroon** T

- 5. Het berekenen en administratief verwerken van statisch gevormde voorzieningen en het statisch toetsen van dynamisch gevormde voorzieningen** T

- 6. Het beoordelen van de financiële positie op basis van kengetallen**
 - liquiditeitsratio's (current ratio, quick ratio en netto werkkapitaal);
 - solvabiliteitsratio's (debt ratio, interest coverage ratio);
 - rentabiliteitsratio's (REV, RTV, RVV en het financiële hefboomeffect);
 - activiteitenratio's (omloopsnelheid vermogen, omloopsnelheid voorraden, gemiddelde krediettermijn debiteuren en crediteuren, gemiddelde opslagduur voorraden, billing ratio).

- 7. Het toetsen van strategisch beleid met behulp van aan de Balanced Scorecard gelieerde prestatie maatstaven** T
voorbeelden: percentage tevreden klanten, aantal klachten, personeelsverzuim, personeelsverloop, rendementspercentage en bijscholing en innovatie.

- 8. Uit een proef-, of saldibalans kunnen samenstellen van:** T
 - een balans volgens de wettelijk voorgeschreven modellen;
 - een winst- en verliesrekening volgens het functionele en categorale model.

FINANCIËLE RAPPORTAGE EN ANALYSE: ZITTING BEDRIJFSSTATISTIEK

1. Statistisch onderzoek			
het begrip statistiek	R	K	
het begrip statistische massa/populatie	R	K	
statistisch onderzoek	R	K	
- onderzoekmethoden (bijvoorbeeld: enquête, observatiemethode, panelmethode)			
- volledig onderzoek versus steekproef			
- wet van de grote aantallen			
- steekproeven (eisen, redenen)			
- systematische fouten, toevallige fouten en vergissingen (begrip, invloed op de onderzoekuitkomsten en hoe te vermijden)			
- afronden/afkappen			
 2. Tabellen			
de terminologie	R	K	
het samenstellen van een tabel			T
tabellen met één ingang(enkelvoudig) en met meer ingangen(samengesteld)			T
eenheid van telling (definitie van een element van de populatie/onderzochte verschijnsel)			T
eenheid van meting (de eenheid waarin een verschijnsel wordt gemeten, bijvoorbeeld: € 1000, €, kg.)			T
 3. Grafieken			
het maken van een grafiek			T
soorten grafieken (onder andere staafdiagram, lijndiagram)			T
 4. Frequentieonderzoek			
het maken van een frequentietabel	R	K	
soorten frequentieverdelingen:			T
- absolute frequentie			
- relatieve frequentie			
- cumulatieve frequentie			
ongelijke klassenbreedten en frequentiedichtheid			T
het histogram			T
frequentiestructuur			T
polygoon	R		T
rekenkundig interpoleren			T
gecumuleerde frequentiecurve (ogief)			T
grafisch interpoleren			T
 5. Karakteristieke grootheden			
middenwaarden	R	K	T
modus en rekenkundig gemiddelde uit individuele waarnemingsuitkomsten	R	K	T
modus en rekenkundig gemiddelde uit een frequentietabel			T
begrip spreiding		K	
de variatiebreedte			T

6. Verhoudingsgetallen		
percentages		T
enkelvoudige hoeveelheds-, prijs- en waarde-indexcijfers		T
de verwisselingstoets/factortest		T
samengesteld ongewogen indexcijfers		T
samengesteld gewogen indexcijfers(hoeveelheid, prijs, waarde)		T
keuze basisperiode		T
basis verleggen		T
koppelen van reeksen indexcijfers		T
consumentenprijsindexcijfers		T
correctie voor inflatie		T
index van het nominale loon en index van het reële loon		T
index van de arbeidsproductiviteit		T
samengesteld gewogen productie-indexcijfers		T
7. Correlatieonderzoek		
het spreidingsdiagram	K	
soorten correlatie	K	
mate van correlatie	K	
de regressielijn (rechtlijnig en kromlijnig)	K	
kennis en kunnen gebruiken van een gegeven regressievergelijking		T
interpoleren en extrapoleren in een spreidingsdiagram		T
8. Tijdreeks analyse		
de componenten van een tijdreeks	K	
de bepaling van de trend		T
- rekenkundig via voortschrijdende gemiddelden		
- grafisch		
het onderkennen van seizoengedrag en de vaststelling van het soort		
seizoengedrag (berekenen en grafisch)		T
rekenen met een additief seizoenpatroon		T
rekenen met een multiplicatief seizoenpatroon		T
corrigeren voor het seizoen		T
de betekenis van de toevallige afwijking in verband met het maken van een prognose		T
9. Bedrijfseconomische statistiek		
begrip interne bedrijfseconomische statistiek	K	
begrip externe bedrijfseconomische statistiek	K	
begrip algemeen economische statistiek	K	
bedrijfseconomische kengetallen	K	
- bedrijfskengetallen(kengetallen gebaseerd op de gegevens van een bedrijf)		
- standaardkengetallen(kengetallen gebaseerd op de samenvoeging van de gegevens van alle bedrijven uit de bedrijfstak)		
- norm(stuur)kengetallen (= kengetallen die gelden als richtlijn voor een goed geleid bedrijf)		
personeelsstatistiek	R	T
ziekteverzuimpercentage; verlooppercentage	R	T
de Z-grafiek	R	T
de 80-20 regel	R	T
de break-even analyse	R	T
- grafisch; rekenkundig.		

BELASTINGWETGEVING

Algemene bepalingen

1. Nieuwe of gewijzigde wettelijke regelingen behoren eerst tot het examenprogramma indien deze op de examendatum ten minste één jaar van toepassing zijn. Indien in een bijzonder geval hiervan moet worden afgeweken, wordt dit vermeld in Associatief en op internet: <http://www.associatie.nl> Wetswijzigingen die op 1 januari van een bepaald jaar zijn ingegaan, kunnen pas gevraagd worden vanaf de examens van januari van het jaar dat daarop volgt.
2. Het bestuur van de Associatie bepaalt afzonderlijk of tijdens het examen wetteksten en/of andere fiscale naslagwerken mogen worden geraadpleegd. Kandidaten dienen hiervoor het infoblad van de Associatie te raadplegen.

Inhoud van het examenprogramma

Het examenprogramma is gebaseerd op de volgende wetgeving:

1. Algemene wet inzake rijksbelastingen
2. Wet op de loonbelasting 1964
3. Wet op de dividendbelasting 1965
4. Wet op de inkomstenbelasting 2001
5. Wet op de vennootschapsbelasting 1969
6. Wet op de omzetbelasting 1968 en de bij deze wetten behorende uitvoeringsbesluiten, uitvoeringsregelingen of uitvoeringsbeschikkingen

Toelichting

Bij Belastingwetgeving kunnen alle vragen kennisvragen en/of toepassingsvragen zijn. Het gaat hier bij de kennisvragen om het weten of opzoeken in de wetteksten.

1. Algemene wet inzake rijksbelastingen

De onderwerpen uit deze wet die aan de orde kunnen komen zijn:

Formele belastingrecht; de woonplaats(fictie) en de vestigingsplaats

Geregistreerd (partnerschap)

Aangifte: plicht en termijn; heffing van belasting door middel van een aanslag; termijn van opleggen; voorheffing; invordering

Belastingaanslagen: voorlopige -, definitieve -, naheffings- en navorderingsaanslag

Conserverende aanslag

R

Navordering; termijn van navordering

Heffing van belasting door voldoening op aangifte of afdracht op aangifte; naheffing; termijn van naheffing.

Bezwaar, beroep en cassatie;

termijn van indiening

Ambtshalve vermindering; hardheidsclausule; heffingsrente

R

Identificatieplicht; verschoningsrecht; vertegenwoordiging; inlichtingenplicht; administratieplicht en bewaarplicht administratie

Controlebevoegdheid van de belastingdienst

Bestuurlijke boeten: verzuim- en vergrijpboeten; het Sofi-nummer

2. **Wet op de loonbelasting 1964**

De onderwerpen uit deze wet die aan de orde kunnen komen zijn:

Belastingplichtigen: werknemers

Artiesten en beroepssporters

R

De dienstbetrekking; fictieve dienstbetrekking; vroegere dienstbetrekking.

Vrijwilligersregeling

Inhoudingsplichtige

Loonbelasting en loonheffing; voorheffing en eindheffing

De regeling met betrekking tot privégebruik auto

Loon en belastbaar loon. Loon in geld; foaien

Fictief loon van de aanmerkelijk belanghouder

Aanspraken: hoofdregel en omkeerregel

Loon in natura: waarde in het economische verkeer en waarde besparing

Ministeriële normen

R

De vrijgestelde loonbestanddelen; definitie van vergoeding en verstrekking; zo ook van vrije vergoeding en vrije verstrekking; de vrije vergoedingen en de vrije verstrekkingen zoals die in de regelgeving zijn opgenomen

Het moment van genieten van loon en van fictief loon

De tarieftabel en de heffingskortingen voor de loonbelasting

De tijdvaktabellen; de in de tabellen verwerkte factoren en de tabellen bijzondere beloningen; criteria bijzondere beloningen

De heffing in een gegeven geval aan de hand van verstrekte gegevens

De identificatieplicht en het anoniementarief

De spaarloonregeling

De levensloopregeling

De inhouding en afdracht van de heffing;

De verplichtingen van een werkgever en werknemer bij aanvang van een dienstverband

Het systeem van eindheffing; de tarieven van eindheffing.

De regelingen voor werknemers om voorlopige teruggaaf van inkomstenbelasting te verkrijgen in verband met aftrekposten en loonheffingskortingen

R

De samenhang met de Wet op de inkomstenbelasting 2001 en de premieheffing sociale verzekeringen.

Uitgesloten van het examenprogramma zijn:

- de regels die betrekking hebben op de buiten Nederland gevestigde inhoudingsplichtigen en buiten Nederland wonende en werkende werknemers;
- kennis van aandelenoptierechten;
- de regels voor naar het buitenland uitgezonden werknemers en voor werknemers uitgezonden naar Nederland;
- de criteria waaraan de pensioenregelingen en regelingen voor vervroegde uittreding moeten voldoen;
- het bruten van beloningen;
- de loonsubsidierregelingen en de afdrachtverminderingen van loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen;
- de bepalingen die betrekking hebben op lucratieve belangen/excessieve beloningsbestanddelen.

- 3. Wet op de dividendbelasting 1965** R
 De belastingplichtigen; voorheffing en eindheffing; de diverse belaste opbrengsten van effecten; vrijstelling bij deelneming
 Tarief en tarief voor rekening van de uitkerende vennootschap; de wijze van heffing
 Teruggaaf van dividendbelasting aan niet aan de vennootschapsbelasting onderworpen lichamen
 De samenhang met de Wet op de inkomstenbelasting 2001 en de Wet op de vennootschapsbelasting 1969

Uitgesloten van het examenprogramma zijn:

- Regelingen met betrekking tot buiten Nederland wonende of gevestigde belastingplichtigen.

- 4. Wet op de inkomstenbelasting 2001**
 De belastingplichtigen; partners en kinderen
 Het systeem van de bronnen van inkomen en de drie boxen; belastingheffing per box
 Verschuldigde inkomstenbelasting; gewone aanslag; tarieven per box
 Conserverende aanslag R

A. BOX 1 WERK EN WONING

1. BELASTBARE WINST UIT ONDERNEMING

- De diverse genietters van winst. Urencriterium
 Het winstbegrip; totale winst en jaarwinst; vermogensetikettering; objectieve vrijstellingen; onttrekkingen zoals privé-gebruik woning, privé-gebruik auto en de onttrekking van producten uit de onderneming; de uitgesloten en de beperkte algemene kosten; de uitsluiting en beperking van kosten van de ondernemer zelf
 De jaarwinst (goed koopmansgebruik; bestendige gedragslijn; wijziging gedragslijn)
 Winstberekening volgens omzetstelsel, kasstelsel of declaratiestelsel
 Balans en winst- en verliesrekening; vermogensvergelijking
 Vermogensetikettering
 Waardering activa en passiva; toekomstige loon- en prijswijzigingen; willekeurige afschrijvingen; afschrijvingsbeperkingen onderhanden werk
 Regelingen investeringsaftrek; hiervan uitgesloten bedrijfsmiddelen en uitgesloten verplichtingen; desinvesteringsbijtelling
 De fiscale reserves: de egaliseringsreserve; de herinvesteringsreserve en de oudedagsreserve; opbouw en afnemering van deze reserves
 Het staken van een onderneming; verschillende gevallen van staking; bepaling van de stakingswinst
 Doorschuifregelingen R
 De ondernemersaftrek (zelfstandigenaftrek en startersaftrek, startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid; de MKB-vrijstelling: meewerkaftrek en stakingsaftrek)

2. BELASTBAAR LOON

- Foaien
 De regeling van pensioen bij emigratie R
 Reisaftrek.

3. BELASTBAAR RESULTAAT UIT OVERIGE WERKZAAMHEDEN

- Bijverdiensten en freelance-inkomsten; winststelsel en opting-in-regeling.
 De kostgangersregeling. R
 Verklaring arbeidsrelatie R

Beginselen van de uitbreiding van het begrip werkzaamheden met het ter beschikking stellen van vermogensbestanddelen aan een onderneming of werkzaamheid of aan een vennootschap door een aanmerkelijk belanghouder
Begrip verbonden persoon

4. BELASTBARE PERIODIEKE UITKERINGEN EN VERSTREKKINGEN

De beginselen van de belastbare uitkeringen en verstrekkingen R

5. BELASTBARE INKOMSTEN UIT EIGEN WONING

Het begrip eigen woning; eigenwoningforfait; inkomsten uit tijdelijke verhuur.

Bijleenregeling

Kamerverhuurvrijstelling R

Het voordeel uit kapitaalverzekering-eigen-woning R

De aftrekbare kosten R

6. uitgaven voor inkomensvoorzieningen

De aftrekbaarheid van premies voor: lijfrenten; andere periodieke uitkeringen en verstrekkingen R

Omzetting FOR in lijfrente; omzetting stakingswinst in lijfrente R

Negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen; negatieve persoonsgebonden aftrek R

Niet in geld genoten inkomen

Tijdstip van genieten en tijdstip van aftrek van inkomen

Verliesverrekening; middeling

B. BOX 2 AANMERKELIJK BELANG

Aanmerkelijk belang; fictief aanmerkelijk belang; inkomen uit aanmerkelijk belang

Reguliere- en (fictieve) vervreemdingsvoordelen

Verlies uit aanmerkelijk belang

Doorschuivingsregelingen R

C. BOX 3 SPAREN EN BELEGGEN

Het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen (voordeel en persoonsgebonden aftrek);

rendementsgrondslag; forfaitair rendement en tarief

Heffingvrij vermogen

Vrijstellingen. Waardering bezittingen en schulden

De hoofdzaken van box 3 in opgaven met berekening van de belasting.

D. PERSOONSGEBONDEN AFTREK

De persoonsgebonden aftrekposten; toerekening aan de boxen; de inhoud van de diverse

aftrekposten; beperkingen en normeringen

E. HEFFINGSKORTINGEN

Het invullen van de aangifteformulieren met behulp van de toelichting

F. WIJZE VAN HEFFING

De begrippen aanslag; conserverende aanslag; voorheffingen; voorlopige teruggaaf;

aanslag op verzoek

Uitgesloten van het examenprogramma zijn:

- De belastingheffing van de buitenlandse belastingplichtigen.
- De regeling van de bonusaandelen van beleggingsinstellingen en de winstbepaling van de zeescheepvaart.
- De aandelenfusie, juridische splitsing en juridische fusie.
- De reguliere voordelen zoals de voordelen uit buitenlandse lichamen.
- De bepalingen met betrekking tot de geruisloze terugkeer, inclusief de terugkeerreserve.
- De regels betreffende “wel of geen aanslag”.

5. Wet op de vennootschapsbelasting 1969

De binnenlandse belastingplichtigen.

De winstbepalingen die samen met de winstbepalingen van de inkomstenbelasting van toepassing zijn.

Vrijstellingen; de begrippen formeel en informeel kapitaal.

Het fiscaal vermogen

De bepaling van het belastbare bedrag; berekening daarvan door vermogensvergelijking en via de winst-en verliesrekening

Onttrekkingen, zoals dividend, aanslagen vennootschapsbelasting, dividendbelasting

Formele dividenden en verkapte uitdelingen van winst

De bepaling van de fiscale winst als de bedrijfseconomische winst gegeven is

De objectieve vrijstellingen van de inkomstenbelasting die van toepassing zijn bij de winstbepaling voor de vennootschapsbelasting

De hoofdlijnen van de deelnemingsvrijstelling

De hoofdlijnen van de fiscale eenheid

De verliesverrekening met uitzondering van voorvoegingsverliezen bij een fiscale eenheid en verliezen na ontvoeging

Het tarief

Voorheffingen (zoals de dividendbelasting)

De giftenregeling

R

Uitgesloten van het examenprogramma zijn:

- kennis van de buitenlandse belastingplichtigen en het voorwerp van de belasting bij deze belastingplichtigen;
- de regeling van de verlengstukwinst bij coöperaties, de beperking van de commissarissenbeloning en de omzetting van een schuld in aandelenkapitaal ;
- de juridische splitsing, de juridische fusie en de bedrijfsfusie;
- de geruisloze terugkeer;
- de herbestedingsreserve voor lichamen met een algemeen maatschappelijk of sociaal belang;
- de beperking van de handel in verlieslichamen;
- de regelingen betreffende de beleggingsinstellingen en die betreffende de verzekeraars.
- ‘besmette’ leningen en “thin-capitalisation” (artikel 10d);
- transferpricing;
- de rente- en octrooi-box;
- vaste inrichting.

6. Wet op de omzetbelasting 1968

Het systeem van de BTW

De belastbare prestaties; aftrek van voorbelasting

De diverse vormen van leveringen van goederen. Het verrichten van diensten

De plaats van levering en de plaats van dienst

De ondernemer

Fiscale eenheid

Maatstaf en tarief van heffing

De vergoeding; vergoeding bij onttrekkingen en interne leveringen; aftrekposten van de vergoeding

De tarieven

Beginselen van de tabellen I en II bij de Wet op de omzetbelasting 1968

De vrijstellingen betreffende de levering en de verhuur van onroerende zaken;

samenloop met de overdrachtsbelasting; verhuur van onroerende zaken; de medische dienstverlening; diensten van banken; verzekeringen en diensten door assurantietussenpersonen; onderwijs

De wijze van heffing

De belastingplichtige ondernemer; verleggingsregeling; tijdstip verschuldigheid (factuurstelsel en kasstelsel); aftrek van voorbelasting en beperkingen van deze aftrek; herziening

De regelingen betreffende het privé-gebruik personenauto

De heffing bij intracommunautaire leveringen en intracommunautaire verwervingen; diensten binnen de EU

De administratieve verplichtingen: boekhouding, factuur en aangifte

In- en uitvoer van goederen

De bijzondere regelingen: kleine ondernemersregeling; kasstelsel

De teruggaaf van omzetbelasting aan de crediteur; gevolgen hiervan voor de afnemer.

Het correct kunnen invullen van de aangifte omzetbelasting

De fiscaal vertegenwoordiger

Tabaksproducten

De landbouwregeling

De margeregeling

Overdracht onderneming

Het Besluit Uitsluiting Aftrek ("BUA-regeling")

R
R
R
R
R

Uitgesloten van het examenprogramma zijn:

- de ABC-overeenkomst, de veilingregeling;
- kennis van gratis zegels en koopzegels.
- tele- en internetverkopen;
- reisbureauregeling;
- verwerving nieuwe vervoermiddelen door particulieren;
- vaste inrichting;
- overheid als ondernemer.

BIJLAGE Engelse terminologie

De hierna genoemde Engelse termen worden niet afzonderlijk getoetst, maar kunnen in een opgave voorkomen. Termen die niet in het examenprogramma (hierna) zijn genoemd, worden afzonderlijk vertaald indien ze in een opgave voorkomen.

Absorption costing	Integrale kostprijs berekening
Accounts payable	Crediteuren
Accounts receivable	Debiteuren
Additional paid-in capital	Agio reserve
Amortisation	Amortisatie (delging)
Annual Report	Jaarverslag, jaarrekening en overige gegevens
Assets:	Activa:
Current assets	Vlottende activa
Fixed assets	Vaste activa
Intangible fixed assets	Immateriële vaste activa
Non current assets	Vaste activa
Long lived assets	Vaste activa
Tangible fixed assets	Materiële vaste activa
Balanced Scorecard	Balanced Scorecard
Balance sheet	Balans
Bonds	Obligaties
Break-even analysis	Break-even analyse
Cash	Liquide middelen
Cash flow statement	Kasstroomoverzicht
Consolidated annual report	Geconsolideerde jaarrekening
Contribution margin	Dekkingsbijdrage
Costs:	Kosten:
Direct costs	Directe kosten
Indirect costs	Indirecte kosten
Inventory costs	Voorraadkosten
Fixed costs	Vaste kosten
Standard costs	Standaard kosten
Variable costs	Variabele kosten
Current ratio	Current ratio
Debts	Schulden
Depreciation	Afschrijving
Earnings	Resultaat
EBITDA	Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortisation
EBITA	Earnings before Interest, Taxes and Amortisation
EBIT	Earnings before Interest and Taxes
Efficiency variance	Efficiencyresultaat
Expenses	Kosten in een bepaalde periode
Face value	Nominale waarde
Financial accounting	Externe verslaggeving
Financial statements	Financiële overzichten
Financing costs (net)	Financieringskosten (netto)
Goodwill	Goodwill
Gross margin	Bruto (winst)marge
Gross contribution	Bruto bijdrage

Income statement	Winst- en verliesrekening
IFRS	International Financial Reporting Standards
Interest	Interest
Inventory	Voorraad
Liabilities:	Schulden:
Current liabilities	Kortlopende schulden
Long term liabilities	Langlopende schulden
Non-current liabilities	Langlopende schulden
Liquidity	Liquiditeit
Loans	Leningen
Loss	Verlies
Management accounting	Interne verslaggeving
Net result	Netto winst
Net sales	Netto omzet
Operating result	Bedrijfsresultaat
Overhead costs	Indirecte kosten
Paid-in capital	Geplaatst aandelenkapitaal
Additional paid-in capital	Agioreserve
Par value	Nominale waarde
Price variance	Prijsresultaat
Product costing	Kostentoerekening aan producten
Profit	Winst
Profit and loss account	Winst- en verliesrekening
Profit before tax	Resultaat vóór belasting
Provision	Voorziening
Retained earnings	Ingehouden winsten (winstreserve)
Return on investment	Rentabiliteit geïnvesteerd vermogen
Revenues	Opbrengsten in een bepaalde periode
Shares	Aandelen
Ordinary shares	Gewone aandelen
Preference shares	Preferente aandelen
Share capital	Aandelenkapitaal
Shareholders' equity	Eigen vermogen
Solvency	Solvabiliteit
Stock	Aandelen
Common stock	Gewone aandelen
Capital stock	Aandelenkapitaal
Taxes	Belastingen
Trade receivables	Handelsvorderingen
Trade payables	Handelscrediteuren
Variance analysis	Verschillenanalyse
Volume variance	Bezettingsresultaat
Production Volume variance	Bezettingsresultaat op de productie
Sales Volume variance	Bezettingsresultaat op de verkoop